

Film o rozpadu Československa Husí kůže – Zimomriavky připomíná letošní 25. výročí událostí 17. listopadu

Především jako jedna z připomínek letošního 25. výročí 17. listopadu 1989 vznikl film **Husí kůže – Zimomriavky**. Režisér **Martin Hanzlíček** zobrazuje ve filmu (pracovně přezdívaném „Rozpad“) události, které následovaly po politickém uvolnění na podzim 1989 a sleduje především vývoj vztahů Čechů a Slováků ve společném státě. **Celovečerní dokument vznikl podle námětu slovenského sociologa a publicisty Fedora Gála**, který se po rozpadu Československa odstěhoval do Prahy.

„Rozpad Československa vnímám jako důsledek souhry mnoha faktorů, mezi kterými dominovala hloupost, osobní a skupinové zájmy mocenských elit, komunistická mentalita, nacionalistické pudy... a celková nestabilita v regionu, která asi musela po změně režimu přijít,“ říká autor námětu Fedor Gál, jenž si přál zachování společného státu, které v té době jako aktivní politik veřejně prosazoval. Rozdělením Československa přišel podle svých slov o kus své identity. Zároveň připomíná, že v kontextu rozpadu postkomunistických zemí – sovětského impéria či Jugoslávie, alespoň netekla krev.

Dokument zachycuje **období let 1990 – 1992**. Při jeho sledování člověk až žasne, jak brzy se začaly objevovat snahy o rozdělení Československa, jak dlouhý čas zabral například spor o pomlčku v názvu nového státu. Režisér Martin Hanzlíček pracoval původně **se čtyřiceti hodinami archivů**, jejichž klíčové momenty sestříhal, aby se mohl vydat za občany Čech, Moravy a Slovenska, kde se štábem zachytil současné komentáře těchto téměř čtvrt století starých událostí. Zajímavé bylo i zjištění, co o Československu vědí dnešní středoškoláci, kterým rozdal Hanzlíček kamery, aby zachytili, co si o rozpadu Československa myslí jejich rodiče a prarodiče. *„Jak jsem poznal při natáčení, téměř žádný obraz u dnešních studentů středních škol neexistuje. Pouze cosi z filmů Hřebejka. Podle mého názoru je to tragická výpověď o úrovni našeho školství,“ říká režisér Hanzlíček.* Při natáčení narazil i na odpor nymburských studentů pojmenovat místní gymnázium podle spisovatele Bohumila Hrabala. *„Kdyby tyto děti věděly, jak právě Hrabal například pomáhal mnohým z nás přežít ty šílené roky normalizace,“ podivuje se Hanzlíček.* Naopak získat pro dokument jednotlivé aktéry, kteří vzpomínají na události a pocity, jež prožívali po „Sametovém rozvodu“, pro tvůrce filmu těžké nebylo.

Celovečerní dokument **Husí kůže – Zimomriavky** se tak snaží věrně zachytit, jak se na rozpad manželského svazku dvou národů dívají Češi, Moraváci a Slováci dnes. Dokument, který uvede do kin distribuční společnost Cinemart, bude v českých kinech k vidění **od 1. května**. Film vznikl **v producentské dílně Jarmily Polákové nazvané Film & Sociologie**, jež se dlouhodobě věnuje produkci dokumentů ve spolupráci filmařů a sociologů a tvorbě filmů, které zachycují společenské proměny na přelomu tisíciletí nejen ve střední Evropě. Producentka Poláková uvedla do kin i **Občana Havla**, nejúspěšnější dokument po roce 1989, a letos 15. května uvede do českých kin také **film Olga**, připomínající první manželku prezidenta Václava Havla.

PR a tiskový servis: Martina Chvojka Reková, martina.rekova@4press.cz, +420 731 573 993
www.husikuze.eu, www.facebook.com/HusikuzeZimomriavky

SYNOPSIS FILMU

Rozpad Československa proběhl na rozdíl od rozpadu Jugoslávie „sametově“ – podle toho mu také v zahraničí říkají Sametový rozvod. Slovinci už nechťeli s Čechy sdílet společný dům, ani dvojdomek, chtěli bydlet ve vlastním domě. Kolik Slováků to doopravdy chtělo? A kolik Čechů? Jak se na rozpad manželského svazku dvou národů díváme dnes, když už rozvodové vášně vychladly?

Režisér Martin Hanzlíček se probral rozsáhlým televizním archivem z let 1990-92 a našel řadu filmového materiálu ilustrujícího proces rozpadu Československa. Se sestřihem klíčových momentů tohoto dvouletého rozvodového období se vydal za občany Čech, Moravy a Slovenska – do Brna, Horní Blatné, Strání, Šonova, Ružomberoku a Závažné Poruby, aby s kamerou zachytil současné komentáře těchto téměř čtvrt století starých událostí. Zjišťoval, co o Československu vědí studenti středních škol v Pardubicích, Uherském Hradišti, Košicích a Žiaru nad Hronom, narození v roce 1995. Rozdal jim kamery, aby zachytili, co si o rozpadu Československa myslí jejich rodiče a prarodiče.

REAKCE DIVÁKA NA FILM

Čo sa týka mňa, myslím si, že tento dokument je veľmi zásadný a podstatný, malo by ho vidieť čo najviac mladých ľudí. Tak mnoho vecí, o ktorých som netušila, sa tu dialo. Dokument má pre mňa veľkú hodnotu, ďakujem tvorcom za objasnenie toho, o čom dnešní mladí (myslím si), nemajú ani potuchy...

REAKCE FEDORA GÁLA (AUTORA NÁMĚTU)

Když se někdy poohlédneme po vlastních dějinách a dostaneme z toho husí kůži (slovensky zimomriavky) měli bychom vědět, že vidíme podobu vlastní tváře. My jsme byli aktéry polistopadové transformace československé společnosti, my jsme si – po mnoha desetiletích – svobodně volili své zastupitele na všech úrovních moci a tak dále.

Že jsme byli z některých zásadních rozhodnutí vyšachováni – myslím například rozdělení Československa – byli to zase a opět jenom naši, svobodně zvolení, reprezentanti. Že se někdejší oháněli vůlí lidu? Budiž našim poučením alespoň to, že vůle lidu není pokaždé moudrá a někdy není dokonce ani vůlí občanů této země, anebo přesněji – dnes už dvou států.

Producent: Film&Sociologie - Jarmila Poláková

Koprodukcce: Česká televize, Cinemart

Režie: Martin Hanzlíček

Námět: Fedor Gál

Kamera: Braňo Pažitka, Richard Krivda

Střih: Martin Hanzlíček, Martin Steklý

Hudba: Oldřich Veselý

Zvuk: Jan Richtr, Miroslav Šimčík, Václav Vondráček

Výkonná produkce: Jan Krása

Délka: 78 minut

Premiéra: 1. května 2014

ROZHOVOR S MARTINEM HANZLÍČKEM

Při sledování vašeho filmu člověk žasne, jak brzy se začaly objevovat snahy o rozdělení Československa. Jak dlouhý čas zabral například spor o pomlčku v názvu nového státu... Kolik hodin archivních materiálů jste prohlédli, jaký byl klíč k výběru archivů do filmu?

Do střížny jsem si přinesl asi 40 hodin archivů, viděl jsem jich pochopitelně daleko víc. Skript, který jsem si musel udělat, abych se ve věcech vyznal, má více než 1700 položek.

A klíč? Držel jsem se dat důležitých událostí a pak jsem se držel důležitých témat. Náhle se začaly objevovat další a další věci, až člověk žasnul. A to jsem nedostal archivy ze Slovenska!

Abych řekl pravdu, ty archivy mi ukázaly, jak tupý a hloupý je dnes předkládaný obraz té doby. Škoda, že s nimi nebylo možné pracovat víc. Škoda, že to nikoho nezajímá.

Co jste dělal v období, které váš film sleduje, tedy v letech 1990 - 1992? A jak jste situaci kolem rozpadu tehdy prožíval? Jak moc je podle vás toto téma rozdělení republik aktuální v České republice a na Slovensku dnes?

Žil jsem v té době na Slovensku a dojímal se čerstvě nabytou svobodou. A okolo mě bylo čím dál více hlouposti, sprostoty a komplexů méněcennosti. Protože jsem byl Čech, stal jsem se, pro několik mých „kamarádů“, nepřitelem.

Bylo těžké získat jednotlivé aktéry, kteří vzpomínali ve vašem filmu na události a pocity, jež zažívali a prožívali před téměř pětadvaceti lety?

Nebylo. Pomohli mi je najít kamarádi Martin Droppa na Slovensku a Jan Ferenc v Čechách a na Moravě.

Ve filmu vystupují i mladí lidé, kteří Československo už nezažili. Jaký je podle vás obraz Československa v očích této mladé generace?

Jak jsem poznal při natáčení, téměř žádný obraz neexistuje. Pouze cosi z filmů Hřebejka. Je to, podle mého názoru, tragická výpověď o úrovni našeho školství. Konečně tragickou výpovědí o úrovni jak školství, tak i středoškolských studentů, v tomto případě v Nymburce, byl i odpor místních studentů proti pojmenování místního gymnázia podle Bohumila Hrabala. Hloupost těch dětí je strašná. Kdyby věděly, jak právě Hrabal například pomáhal mnohým z nás přežít ty šílené roky normalizace!!! Děším se toho, že tyto děti budou jednou rozhodovat o čemkoli.

Jak byste ve stručnosti shrnul období sledované ve filmu? A plyne z této části naší historie podle vás nějaké ponaučení?

Neumím to období charakterizovat stručně. Nicméně jak jsem předeslal, žil jsem v té době na Slovensku a žasnul jsem, co je v lidech ukryto. A hezké to nebylo.

A ponaučení? Napadlo mě, že volby v demokratickém systému by měly být ochráněny od idiotů. Není přece možné volit Mečiara (který jasně řekl, že rozdělí zemi) a chtít udržet Československo. Poznal jsem, že nelze věřit v moudrost lidu nebo národa. Žádná taková moudrost neexistuje. I v Čechách je dnes řada důkazů této neexistence.

ROZHOVOR S FEDOREM GÁLEM

Proč po tolika letech otevíráte téma rozpadu Československa?

Jsem si jist, že v každé historické epizodě se ukrývá duch naší doby. A jelikož jsem ve filmové dokumentaristice pouze hostující amatér, vybírám si zásadně témata, která mám nažita. Rozpad Československa mezi ně rozhodně patří. A proč po tolika letech? Takhle to jednoduše vyšlo – po Krátké dlouhé cestě, Slovensku 1989 – 90, po cyklu esejů pro Natálku a filmu, který jsme jejímu příběhu s Martinem Hanzlíčkem věnovali. Mimochodem, Martin režíroval všechny zmíněné filmy. Klobouk dolů.

Byl rozpad Československa logický důsledek vývoje změn, které nastartoval listopad 1989?

Rozpad Československa vnímám jako důsledek souhry mnoha faktorů, mezi kterými dominovala hloupost, osobní a skupinové zájmy mocenských elit, komunistická mentalita, nacionalistické pudy... a celková nestabilita v regionu, která asi musela po změně režimu přijít.

Dotýká se vás toto téma nějak více osobně nebo vám jde především o připomenutí této zásadní etapy historie?

Jasně, že se mě téma rozpadu Československa dotýká osobně. Přišel jsem o kus své identity. Osobně jsem si přál zachování společného státu a jako aktivní politik jsem v tom čase veřejně svůj názor a postoj také projevoval. Nicméně, prohrál jsem.

Rozpadla se řada postkomunistických zemí – sovětské impérium či Jugoslávie. Jak v tomto kontextu vnímáte rozpad Československa?

Netekla krev, což neznamená, že to nebolelo.

Po rozpadu federativních republik jste se přestěhoval ze Slovenska do Čech. Co vás k tomu vedlo a jak to vnímalo vaše okolí?

K odchodu ze Slovenska a z Bratislavy do Čech a do Prahy mě motivovalo přání vymanit se ze svěrací kazajky a najít tolerantnější sociální a profesní zázemí, což se povedlo. Manželka a děti se po krátkém čase přestěhovaly za mnou. Mí slovenští blízcí zůstali takovými i nadále.

Letos v listopadu to bude 25 let od sametové revoluce, kam se podle vás za čtvrt století posunuly obě země?

Žijeme – vnímáno například přes kvalitu života podstatné části občanů – nejlepší epizodu našich dějin. Trochu mě však překvapuje, jak málo lidí si tento fakt připouští.

Trailer k filmu: www.youtube.com/watch?v=eD_iKCzLVr0

Programování: Zuzana Černá, tel: 582 365 576, GSM: 602 836 993, cerna@cinemart.cz